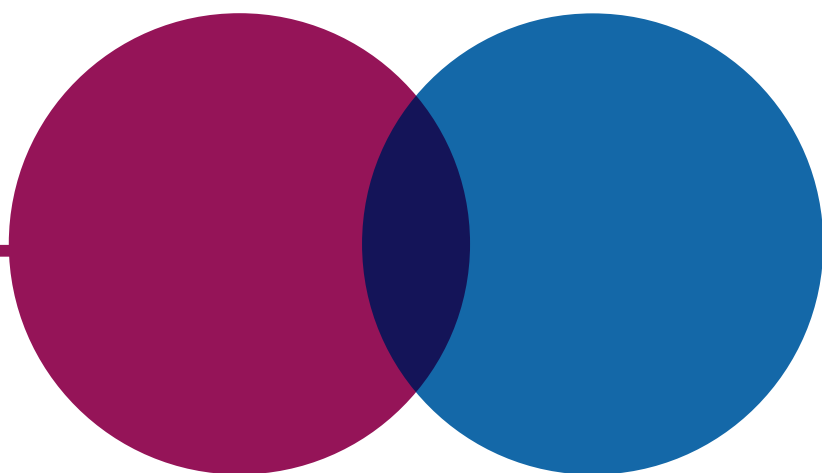

ADRODDIAD

Gweinyddu cyfraddau treth incwm Cymru ar gyfer 2024-25

Cyllid a Thollau EF

Crynodeb

Cyflwyniad

1 Rhoddodd Deddf Cymru 2014 y grym i Senedd Cymru bennu'r cyfraddau (ac eithrio'r lwfans personol) sy'n cael eu talu gan drethdalwyr Cymreig ar bob incwm nad yw'n deillio o gynilion nac o ddifidendau, o 6 Ebrill 2019.

2 Ers mis Ebrill 2019, mae Llywodraeth y DU wedi gostwng cyfraddau treth incwm sylfaenol, uwch ac ychwanegol y DU 10 pwynt canran ar gyfer trethdalwyr Cymreig, ac mae'r Senedd wedi bod â'r grym i osod cyfraddau Cymru ar ben rhai'r DU. Ar gyfer pob band treth, y gyfradd treth incwm sy'n cael ei thalu yw cyfanswm cyfradd ostyngedig y DU a chyfradd Cymru a bennwyd ar gyfer y flwyddyn (**Ffigur 1**). Fel mewn blynyddoedd blaenorol, ar gyfer 2024-25, gosododd y Senedd gyfraddau treth incwm Cymru ar 10% ar draws pob band, a oedd yn golygu bod cyfanswm y cyfraddau ar gyfer trethdalwyr yng Nghymru yn cyfateb i gyfraddau Lloegr a Gogledd Iwerddon, sef 20% (cyfradd sylfaenol), 40% (cyfradd uwch) a 45% (cyfradd ychwanegol).

3 Yn yr adroddiad hwn, rydym yn disgrifio'r swm sy'n cael ei gasglu o dan gyfraddau treth incwm Cymru, sy'n cynrychioli tua 43% o gyfanswm y dreth incwm sy'n cael ei chasglu oddi wrth drethdalwyr Cymreig. Mae grant bloc adnoddau Llywodraeth Cymru gan Lywodraeth y DU yn cael ei ostwng gan y swm hwn, ac mae Trysorlys EF yn gyfrifol am dalu'r symiau hyn i Lywodraeth Cymru. Mae balans y cyfraniadau treth incwm sy'n weddill yn cael ei dalu i Lywodraeth y DU.

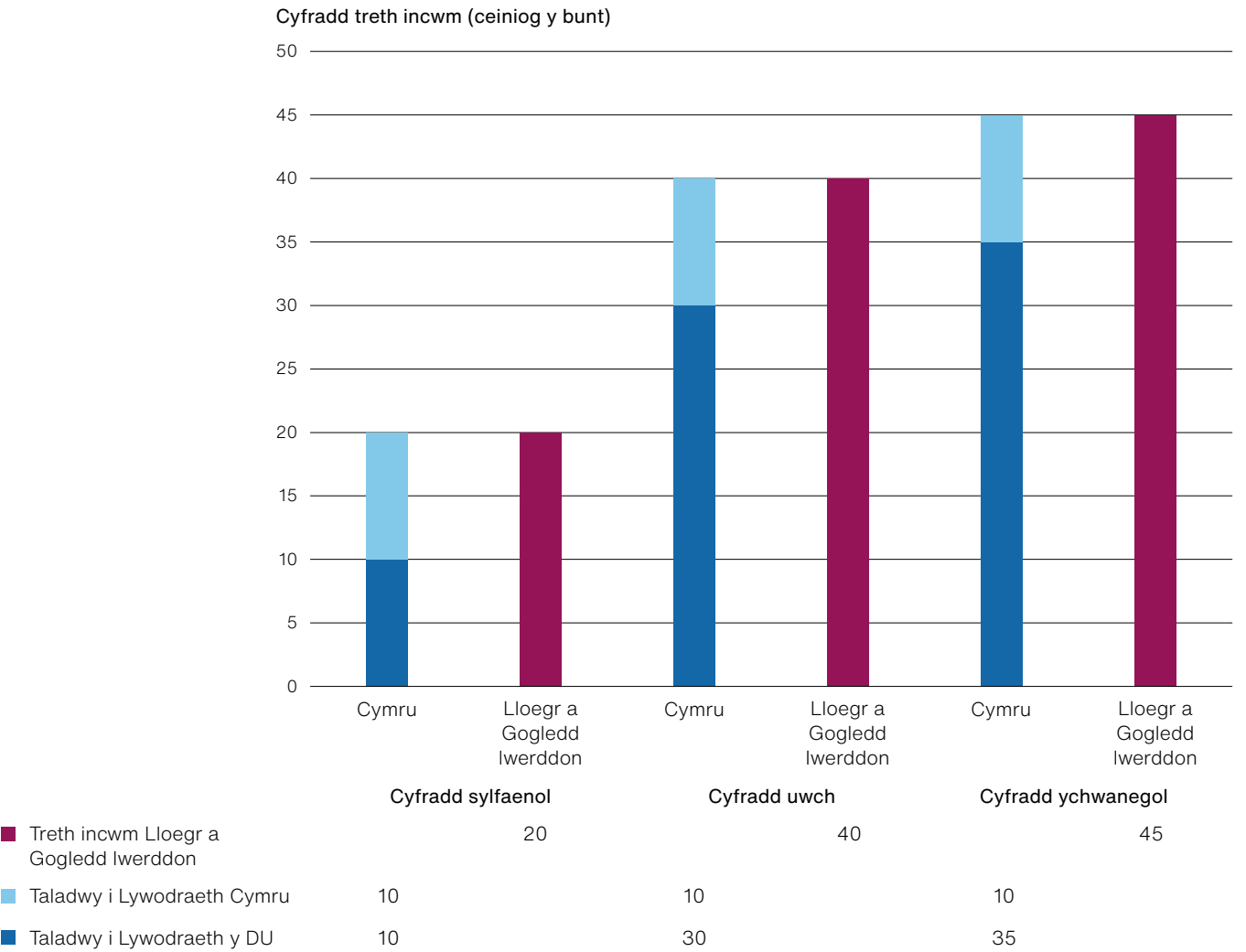
Rolau a chyfrifoldebau

4 Cyllid a Thollau EF (CThEF) sy'n gweinyddu ac yn casglu cyfraddau treth incwm Cymru fel rhan o system dreth y DU. Mae CThEF yn nodi trethdalwyr sy'n byw yng Nghymru drwy osod 'fflag' yn ei systemau sy'n nodi eu bod yn agored i gyfraddau treth incwm Cymru. Mae CThEF wedi cyfrifo bod 1.6 miliwn o drethdalwyr Cymreig yn 2023-24 (2022-23: 1.5 miliwn).

5 Ar ôl diwedd pob blwyddyn dreth, mae CThEF yn paratoi amcangyfrif dros dro o refeniw treth y flwyddyn honno o gyfraddau treth incwm Cymru. Mae'n cyfrifo'r alldro terfynol y flwyddyn ganlynol, ar ôl iddo gael rhagor o wybodaeth gan drethdalwyr a chyflogwyr. Mae'r adroddiad hwn yn ymdrin â'r alldro terfynol ar gyfer 2023-24 a'r amcangyfrif dros dro ar gyfer 2024-25. Mae CThEF yn disgwyl cyhoeddi'r alldro ar gyfer 2024-25 yn ei Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon ar gyfer 2025-26 ym mis Gorffennaf 2026.

Ffigur 1
Cyfraddau treth incwm Cymru ar gyfer 2024-25

Yn 2024-25, gosododd y Senedd gyfradd treth incwm Cymru ar 10c yn y bunt, sy'n golygu bod trethdalwyr Cymru yn talu'r un cyfraddau treth incwm ar incwm nad yw'n deillio o gynilion nac o ddifidendau â threthdalwyr yn Lloegr a Gogledd Iwerddon

Nodiadau

1 Codir y gyfradd sylfaenol ar incwm rhwng £12,571 a £50,270; codir y gyfradd uwch ar incwm rhwng £50,271 a £125,140; a chodir y gyfradd ychwanegol ar incwm dros £125,140.

2 Ar gyfer pob band treth (sylfaenol, uwch ac ychwanegol), mae Llywodraeth y DU yn gostwng swm y dreth y bydd yn ei gasglu 10 ceiniog fesul punt. Ar gyfer 2024-25, fe wnaeth y Senedd bennu cyfradd treth incwm Cymru ar 10 ceiniog, sy'n golygu bod trethdalwyr Cymru yn talu swm o dreth sy'n cyfateb i'r gyfradd yn Lloegr a Gogledd Iwerddon ar gyfer pob band treth.

3 Mae lwfans personol y trethdalwr yn cael ei ostwng £1 am bob £2 o incwm net uwchlaw £100,000.

6 Mae Adran 116K o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Cymru 2014, yn mynnu bod Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol (C&AG) y DU yn paratoi adroddiad ar gyfer pob blwyddyn ariannol ar y canlynol:

- pa mor ddigonol yw rheolau a gweithdrefnau CThEF, o ganlyniad i ddarpariaethau cyfraddau Cymru, i sicrhau bod y dreth incwm a godir ar gyfraddau sy'n cael eu pennu gan y darpariaethau hynny yn cael ei hasesu a'i chasglu'n briodol;
- a yw CThEF yn cydymffurfio â'r rheolau a'r gweithdrefnau hyn;
- cywirdeb y symiau a gafodd eu dwyn i gyfrif gan CThEF sy'n ymwneud â threth incwm y gellir ei phriodoli i gyfraddau Cymru;
- cywirdeb a thegwch y symiau a ad-dalwyd i CThEF fel treuliau gweinyddol.

7 Mae'r adroddiad hwn yn asesu'r canlynol:

- cyfrifiad CThEF o refeniw cyfraddau treth incwm Cymru 2023-24 (yr 'alldro') a sicrwydd o ran cywirdeb y symiau sy'n cael eu dwyn i gyfrif (Rhan Un);
- amcangyfrif CThEF o refeniw cyfraddau treth incwm Cymru 2024-25 a'n barn ar fethodoleg yr amcangyfrif (Rhan Un);
- rheolaethau allweddol sy'n cael eu gweithredu gan CThEF i asesu a chasglu treth incwm (Rhan Dau);
- dull CThEF o asesu a lliniaru'r risg o ddiffyg cydymffurfio â gofynion treth Cymru (Rhan Dau); a
- cost gweinyddu treth incwm Cymru. Rydym yn rhoi sicrwydd ynghylch cywirdeb a thegwch y symiau hyn yng nghyd-destun costau sy'n cael eu hysgwyddo gan CThEF (Rhan Tri).

8 Mae Atodiad Un yn nodi sylfaen dystiolaeth ein harchwiliad.

Y prif ganfyddiadau

Alldro terfynol cyfraddau treth incwm Cymru ar gyfer 2023-24 ac amcangyfrif ar gyfer 2024-25

9 Yn ôl cyfrifiadau CThEF, yr alldro terfynol ar gyfer cyfraddau treth incwm Cymru yn 2023-24 oedd £2,968 miliwn. Mae hyn yn cynrychioli'r symiau a gasglwyd o dan bolisi treth incwm Cymru. Mae hyn yn cyfateb i gynnydd o 13.4% o'i gymharu ag alldro 2022-23. Fe wnaeth CThEF gyfrifo'r alldro ar sail y rhwymedigaethau treth sefydledig lle mae CThEF wedi nodi'r dreth sy'n ddyledus ac wedi cysoni cofnodion trethdalwyr yn llawn. Mae'r cyfrifiad yn cynnwys rhai achosion o amcangyfrif ac addasu, er enghraifft lle nad oedd CThEF wedi cael Ffurflenni Treth gan drethdalwyr eto neu lle nad oes gan CThEF ddata sy'n benodol i Gymru. Yn yr achosion hyn, gwnaethom werthuso sail amcangyfrifon CThEF, gan gynnwys y tybiaethau perthnasol a'r data a oedd ar gael. Roedd cyfanswm gros yr amcangyfrifon a'r addasiadau a gafodd eu gwneud gan CThEF yn cyfrif am 5.0% o'r alldro gros yn 2023-24 (2022-23: 5.6%). Ar sail ein gwaith archwilio, rydym wedi dod i'r casgliad bod alldro cyfraddau treth incwm Cymru ar gyfer 2023-24 wedi'i ddatgan yn deg (paragraffau 1.2 i 1.12 a Ffigur 2).

10 Mae CThEF wedi amcangyfrif bod y refeniw o gyfraddau treth incwm Cymru ar gyfer 2024-25 yn £3,287 miliwn. Mae'r amcangyfrif y mae CThEF yn ei gynhyrchu at ddibenion adrodd ariannol yn ei gyfrifon blynyddol yn unig, ac nid yw'n effeithio ar swm y refeniw y mae Llywodraeth Cymru yn ei dderbyn. Fodd bynnag, yn seiliedig ar y blynyddoedd diwethaf, mae amcangyfrif CThEF wedi'i brofi'n ddangosydd rhesymol o swm y dreth incwm sy'n debygol o gael ei gasglu oddi wrth drethdalwyr Cymru: roedd yr alldro yn 2023-24 £30 miliwn (1.0%) yn uwch nag amcangyfrif dros dro CThEF. Mae CThEF yn disgwyl cyfrifo'r alldro treth incwm terfynol ar gyfer 2024-25 y gellir ei briodoli i gyfraddau treth incwm Cymru erbyn mis Gorffennaf 2026 (paragraffau 1.13 i 1.16).

Gweinyddu cyfraddau treth incwm Cymru

11 Mae gan CThEF reolau a gweithdrefnau digonol ar waith i sicrhau bod cyfraddau treth incwm Cymru yn cael eu hasesu a'u casglu'n briodol, ac mae'n cydymffurfio â'r rheolau hynny. Mae ein gwaith ar dreth incwm Cymru yn adeiladu ar ein hasesiad ehangach o reolau a gweithdrefnau CThEF, a gwblhawyd fel rhan o'n harchwiliad blynyddol o CThEF. Fel rhan o'r archwiliad hwnnw, daethom i'r casgliad bod CThEF wedi llunio rheoliadau a gweithdrefnau digonol i sicrhau gwiriad effeithiol o'r broses o asesu refeniw, ei gasglu a'i ddyrannu'n briodol, a bod y rheoliadau a'r gweithdrefnau hyn yn cael eu gweithredu'n briodol (paragraffau 2.2 i 2.15).

12 Cadw cofnod cywir a chyflawn o gyfeiriadau trethdalwyr Cymru yw her allweddol CThEF wrth weinyddu'r system gan nad oes gan CThEF gronfa ddata ganolog ar gyfer adnabod preswylwyr Cymru. Mae CThEF yn dibynnu ar drethdalwyr neu gyflogwyr yn rhoi gwybod iddo am newid cyfeiriad, er nad oes gofyniad cyfreithiol iddynt wneud hynny. Mae'n ymgymryd ag amrywiol ymarferion i wirio cyfeiriadau, gan gynnwys y rhai a restrir isod.

- Roedd nifer y preswylwyr yng Nghymru oedd ag incwm trethadwy yn 2024-25 y canfuwyd bod ganddynt god post coll neu annilys drwy waith glanhau cyfeiriadau CThEF yn parhau i fod yn gymharol isel ar 709 (2023-24: 807). Dywedodd CThEF wrthym ei fod wedi diweddarau'r holl gofnodion hyn, fel rhan o'i waith sicrwydd.
- Yn ei ymarfer yn 2025 i gymharu'r cofnodion sydd ganddo o gyfeiriadau yng Nghymru â data trydydd parti, y data diweddaraf sydd ar gael, llwyddodd CThEF i baru 74.86% o'r cofnodion cyfeiriadau, sy'n uwch na'r 73.97% a barwyd yn 2023. Adolygodd CThEF y cofnodion na ellid eu dilysu gyda data trydydd parti a'u gwirio yn erbyn ei ffynonellau mewnol. Ar y cyfan, parodd CThEF 96.03% o'r cofnodion â chyfeiriad yng Nghymru gan ddefnyddio data trydydd parti neu ei ddata mewnol. Ni llwyddodd i ddod o hyd i gofnod cyfatebol yn y naill ffynhonnell na'r llall mewn 3.52% o'r achosion (paragraffau 2.17 i 2.26 a Ffigur 6).

13 Mae CThEF yn dal i asesu bod y risg o beidio â chydymffurfio mewn perthynas â chyfraddau treth incwm Cymru yn isel oherwydd nad oes gwahaniaeth rhwng cyfraddau treth Cymru a chyfraddau Lloegr a Gogledd Iwerddon. Mae CThEF yn cynhyrchu Darlun Strategol o Risg (SPR) ar gyfer cyfraddau treth incwm Cymru. Yn 2024-25, ystyriodd fod y prif risgiau i dreth incwm Cymru yr un fath â'r risgiau cydymffurfio hynny y mae'n eu hasesu ar lefel y DU gyfan. Yn yr SPR hwn, nid yw CThEF yn nodi bod unrhyw risgiau'n benodol i Gymru gan fod CThEF yn asesu bod y risg o ddiffyg cydymffurfio yng Nghymru yn gyson â gweddill y DU (paragraffau 2.27 a 2.28).

14 Fe wnaeth CThEF amcangyfrif £220 miliwn o arenillion cydymffurfiaeth yn 2023-24, yn seiliedig ar gyfran Cymru o risgiau cydymffurfiaeth y DU. Arenillion cydymffurfiaeth yw amcangyfrif CThEF o'r refeniw ychwanegol y mae wedi'i gynhyrchu trwy ei waith cydymffurfio, a'r colledion refeniw y mae wedi'u hatal. Dyma sut mae CThEF yn mesur effeithiolrwydd ei weithgareddau gorfodi a chydymffurfio. Amcangyfrifodd CThEF mai £430 miliwn oedd cyfran Cymru o'r colledion net o risgiau cydymffurfiaeth ar gyfer 2022-23, sef y data diweddaraf a oedd ar gael. Mae CThEF yn cyfrifo'r ffigurau hyn fel cyfran o ffigur cyfatebol y DU, yn hytrach na defnyddio data penodol i Gymru er mwyn meintio'r risgiau. Nid yw CThEF yn adrodd ar amrywiadau daearyddol rhwng Cymru a gweddill y DU wrth asesu risgiau i gydymffurfiaeth na llwyddiant cymharol gweithgarwch cydymffurfio (paragraffau 2.31 a 2.32).

Costau

15 Yn 2023-24, aeth CThEF i gostau o £0.38 miliwn wrth weinyddu cyfraddau treth incwm Cymru ac ailgododd dâl am hynny ar Lywodraeth Cymru. Gwnaethom archwilio'r ffordd roedd CThEF yn amcangyfrif costau casglu a gweinyddu cyfraddau treth incwm Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2025. Yn seiliedig ar ein gwaith archwilio, rydym wedi dod i'r casgliad bod y swm a dalwyd gan Lywodraeth Cymru yn gywir a theg yng nghyd-destun y cytundeb rhwng CThEF a Llywodraeth Cymru (paragraffau 3.4 a 3.5).